

การศึกษาการสื่อสารการศึกษาของชาวเล หมู่เกาะสุรินทร์

นายสมเกียรติ สัจจารักษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาโสตทัศนศึกษา ภาควิชาโสตทัศนศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2539

ISBN 974-635-871-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 17281192

**A STUDY OF EDUCATIONAL COMMUNICATIONS OF CHAO-LE,
SURIN ISLANDS**

Mr. Somkiat Sadjarak

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Audio-Visual Education**

Department of Audio-Visual Education

Graduate School

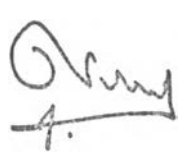
Chulalongkorn University

Academic Year 1996

ISBN 974-635-871-5

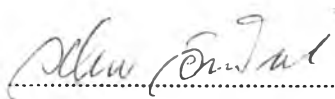
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาการสื่อสารการศึกษาของชาวเล หมู่เกาะสุรินทร์
โดย นายสมเกียรติ สัจจารักษ์
ภาควิชา โสตทัศนศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.วชิราพร อัจฉริยโกศล
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อลิศรา ชูชาติ

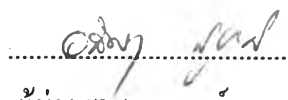
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

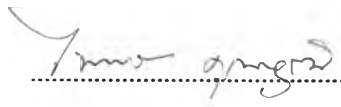

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์สุภวัณน์ ชุตินวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สมเชาว์ เนตรประเสริฐ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร.วชิราพร อัจฉริยโกศล)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อลิศรา ชูชาติ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไพพร คุณาวุฒิ)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

สมเกียรติ สัจจารักษ์ : การศึกษาการสื่อสารการศึกษาของชาวเล หมู่เกาะสุรินทร์
(A STUDY OF EDUCATIONAL COMMUNICATIONS OF CHAO-LE, SURIN ISLANDS) อ.ที่ปรึกษา : อ. ดร.วชิราพร อัจฉริยโกศล. อ.ที่ปรึกษาร่วม : ผศ. ดร.อลิศรา ชูชาติ, 116 หน้า. ISBN 974-635-871-5.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาธรรมชาติของการสื่อสารการศึกษา ของชาวเล หมู่เกาะสุรินทร์ ในด้านวิธีการสื่อสารการศึกษา สื่อที่ใช้ในการสื่อสารการศึกษา และประเภทของการสื่อสารการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างเป็นชาวเลเผ่ามอเก้น (moken) ซึ่งอาศัยอยู่บนอุทยานแห่งชาติ หมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา จำนวน 36 ครอบครัว รวมประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย 134 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลด้วยการสังเกต และการสัมภาษณ์ การสังเกตเป็นการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participation observation) และไม่มีส่วนร่วม ส่วนการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (semi-structured) ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำเสนอในลักษณะของการบรรยาย ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) วิธีการสื่อสารการศึกษาของชาวเล หมู่เกาะสุรินทร์ ใช้วิธีการบอกเล่าโดยใช้ภาษามอเก้น (moken) ความรู้อย่างถ่ายทอดด้วยการชี้แนะ เด็กเรียนรู้ด้วยการสังเกตจากพ่อแม่และบุคคลอื่นในชุมชนฝึกหัดให้เด็กเรียนรู้ด้วยการกระทำ (learning by doing) การกระทำบางอย่างเรียนรู้ด้วยการลอกเลียนแบบจากบุคคลใกล้เคียง 2) สื่อที่ใช้ในการสื่อสารการศึกษา ชาวเลใช้สื่อบุคคลที่อยู่ใกล้เคียง ได้แก่ พ่อแม่ ผู้อาวุโส ในชุมชน นอกจากนี้ยังใช้สื่อของจริง อันได้แก่ สถานที่จริง เครื่องมือเครื่องใช้จริง วัสดุ กิจกรรมต่าง ๆ 3) ประเภทของการสื่อสารการศึกษา ชาวเลใช้การสื่อสารระหว่างบุคคล (interpersonal communication) ระหว่างกลุ่มกับบุคคล (group to person) และระหว่างกลุ่มผู้ใหญ่ไปยังกลุ่มเด็ก (group to group)

ภาควิชา..... โสตทัศนศึกษา
สาขาวิชา..... โสตทัศนศึกษา
ปีการศึกษา..... 2539

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

พิมพ์ต้นฉบับบทความวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

#C843519 : MAJOR AUDIO-VISUAL EDUCATION
KEY WORD: EDUCATIONAL COMMUNICATIONS / CHAO-LE / SURIN ISLANDS

SOMKIAT SADJARAK : A STUDY OF EDUCATIONAL COMMUNICATIONS OF
CHAO-LE, SURIN ISLANDS. THESIS ADVISOR : VACHIRAPORN
ACHARIYAKOSOL, Ph. D. THESIS CO-ADVISOR : ASST. PROF.
ALISARA CHUCHAT, Ph. D, 116 pp. ISBN 974-635-871-5.

The purpose of this research was to study the nature of educational communications of Chao-le, living on Surin Islands, in three folds : communication methods, media used, and types of communications.

The populations of this study were 134 persons of Chao-le from 36 families, living on Surin Islands, National Park in Phang-nga province. The methods of data collection were observation, both participant and non-participant observations, and semi-structured interview. The collected data were analyzed by content analysis method and presented in a descriptive manner. The results of the study are as follow : 1) The communication method used by Chao-le on Surin Islands is telling story with Moken language. Knowledge are learned by suggestions and observations Children observe what their parents and other people in the community do. They learn some skills with "learning by doing" technique and sometimes, they imitate what the other people do. 2) The media used in the communications are people, real objects and equipment, settings, and activities. 3) The types of communication they use are interpersonal communications, group to person, and group to group.

ภาควิชา..... ไลศท์ศนศึกษา

สาขาวิชา..... ไลศท์ศนศึกษา

ปีการศึกษา..... 2539

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องจากได้รับความร่วมมือ และความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ จากบุคคลหลายท่าน ดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.วชิราพร อัจฉริยโกศล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อลิศรา ชูชาติ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไพพร คุณาวุฒิ ที่กรุณาเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำชี้แจง ช่วยเหลือในทุก ๆ ด้านตั้งแต่ต้นจนจบ ทั้งด้านวิชาการและด้านอื่นๆ อีกมากมาย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตาการุณาของท่านเป็นอย่างมากและขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ สมเชาว์ เนตรประเสริฐ หัวหน้าภาควิชาโสตทัศนศึกษา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในด้านต่าง ๆ ด้วยดีเสมอมา

ขอขอบพระคุณ คุณสมพงษ์ จีระระรินศักดิ์ หัวหน้าอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ คุณธนพงษ์ อภัยโส ผู้ช่วยหัวหน้าอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา และ คุณเชษฐัง สงวนแว หัวหน้าหน่วยรักษาพันธุ์สัตว์น้ำหมู่เกาะสุรินทร์ เรือเอกชัญญะ นุชโรจน์ธรรม ผู้บังคับการเรือ “จักรทอง ทองใหญ่” สถาบันวิจัยชีววิทยาและประมงทะเล จังหวัดภูเก็ต ที่กรุณาให้คำแนะนำ และความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยด้วยดี ตลอดระยะเวลาของการจัดเก็บข้อมูล

และความดีของงานวิจัยฉบับนี้ ขอมอบให้กับผู้ที่ช่วยเหลือและเป็นกำลังใจอยู่เบื้องหลังของความสำเร็จตลอดมา คือ คุณพ่อ-คุณแม่ พี่น้องทุกคน รวมทั้งอาจารย์จنگลณี สมญาณุเคราะห์ อาจารย์ฉัตรชัย ธรรมรัตน์ อาจารย์สิทธา อันทองทิม นายกอเค๊ะ เจ๊ะเฮง ตลอดจนเพื่อนครู และเพื่อน ๆ รุ่น C8 ทุกคน

สุดท้ายผู้วิจัยขอกราบรำลึกถึง ศาสตราจารย์ สำภา วรางกูร ท่านผู้ตั้งก่อตั้งภาควิชาโสตทัศนศึกษา ริเริ่ม และให้การสนับสนุนวงวิชาการโสตทัศนศึกษาในประเทศไทย และขอขอบพระคุณ คุณธีรพงศ์ วรางกูร ผู้เป็นทายาท ที่ได้มอบทุนอุดหนุนสำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

สมเกียรติ สัจจารักษ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฌ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัย.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.4 กรอบของการวิจัย.....	4
1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
1.6 วิธีการจัดเก็บข้อมูล.....	7
1.7 การเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	6
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
2.1 ความหมายของการสื่อสาร.....	10
2.2 ความสัมพันธ์ของการสื่อสารกับการศึกษา.....	11
2.3 โครงสร้างและองค์ประกอบของการสื่อสาร.....	12
2.4 กระบวนการสื่อสาร.....	16
2.5 รหัสหรือสัญลักษณ์ที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร.....	17
2.6 วิธีสอน.....	18
2.7 ประเภทของการสื่อสาร.....	19

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2.8 สื่อที่ใช้ในการสื่อสาร.....	20
2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	22
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	38
3.1 การเลือกกรณีศึกษา.....	38
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย.....	38
3.3 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย.....	39
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	40
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
4 ผลการเก็บข้อมูล.....	41
4.1 ข้อมูลสภาพทั่วไปและลักษณะด้านวัฒนธรรมของชาวเล หมู่เกาะสุรินทร์.....	41
4.2 การสื่อสารการศึกษาของชาวเล หมู่เกาะสุรินทร์ ในด้านวิธีการสื่อสาร สื่อที่ใช้ในการสื่อสาร และประเภทของการสื่อสาร.....	56
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	72
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	73
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	75
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	78
รายการอ้างอิง.....	79
ภาคผนวก.....	84
ภาคผนวก ก.....	85
ภาคผนวก ข.....	88
ประวัติผู้วิจัย.....	116

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพประกอบที่	
1 แสดงองค์ประกอบพื้นฐานของการสื่อสาร.....	13
2 แสดงแบบจำลองการสื่อสารของโรเจอร์ส.....	14
3 แสดงแบบจำลองการสื่อสารของออสกูด.....	15
4 แสดงการอพยพและการตั้งถิ่นฐานของชาวเลในประเทศไทย.....	33
5 แสดงการโยกย้ายถิ่นฐานในอดีตและการตั้งถิ่นฐานในปัจจุบัน ของชาวเลบนหมู่เกาะสุรินทร์.....	37